

NUMERIC

Definice

zpřístupění/access (ISO 5127)

právo, možnost nebo prostředek k získání informací z dokumentů.

kontrola přístupu/access control (NEDLIB)

verifikace práv uživatele a podmínek zpřístupnění publikace / umožnění přístupu k publikaci.

archiv/archive (Pierce-Moses)

organizační jednotka v instituci, která je odpovědná za uchování záznamů instituce, které mají trvalejší hodnotu. Organizace, která sbírá záznamy jednotlivců, rodin a jejich organizací.

archiv/archive (ISO 5127)

organizace nebo část organizace odpovědná za výběr, akvizici, uchování a dostupnost jednoho nebo více archivů.

archiválie/archival unit (ISO 5127)

jednotlivý dokument nebo soubor dokumentů v archivu, který je považován za jednu jednotku.

archivované záznamy/archived records (adaptováno z ISO 5127)

záznamy téže provenience akumulované jednou organizací nebo osobou během určité činnosti a uchované kvůli jejich přetrvávající hodnotě.

článek/article (ISO 5127)

nezávislý text vytvářející část publikace.

artefakt/artifact(artefact) (ODLIS)

objekt vytvořený nebo modifikovaný činností jedné nebo více osob (kromě replik), jiný než přírodní objekt, který se nazývá vzorek/specimen, když je předmětem sbírkové činnosti. Objekty vytvořené kvůli své estetické hodnotě jsou považovány za umělecká díla.

zvukový záznam/audiorecording (ODLIS)

jakékoli médium, na němž je zaznamenán zvuk pro mechanickou nebo elektronickou reprodukci vč. vinylových gramodesek, zvukových pásek a kompaktních disků. V angličtině synonymum se sound recording.

audiovizuální dokument/audiovisual document (ISO 2789)

dokument, ve kterém převažují zvuk a/nebo obrazová informace a který vyžaduje speciální zařízení, aby mohl být viděn nebo/a slyšen.

POZNÁMKA 1

Adaptováno z ISO 5127:2001.

POZNÁMKA 2

Zahrnuje zvukové dokumenty, jako jsou desky, pásky, kazety, zvukové kompaktní disky, DVD, soubory digitálních zvukových nahrávek; vizuální dokumenty, jako jsou diapozitivy k projekci vč. velkoformátových, a dále kombinované audiovizuální dokumenty, jako jsou filmy, videonahrávky atp. Mikromédia jsou vyloučena.

kniha/book (ISO 2789)

neseriálový tištěný dokument v kodexové formě

born digital (Jones)

digitální materiály, jejichž cílem není návaznost na analogové ekvivalenty, a to jak předlohy, tak výsledky konverze do analogové formy.

uzavřené zpřístupnění/closed access (ISO 5127)

zpřístupnění informací, dokumentů nebo informačních služeb omezené obecnými nebo specifickými směrnici.

sbírka/collection (ISO 5127)

soubor dokumentů seříděných na základě vybraných společných charakteristik bez ohledu na jejich původ.

digitální dokument/digital document (ISO 2789)

informační jednotka s definovaným obsahem, vzniklá digitalizací nebo získaná v digitální podobě jako součást knihovní sbírky.

POZNÁMKA 1

Zahrnuje elektronické knihy (eBooks), elektronické patenty, síťové audiovizuální dokumenty a další digitální dokumenty, např. zprávy, kartografické a hudební dokumenty, preprinty, atd. Databáze a elektronické seriály jsou vyloučeny.

POZNÁMKA 2

Součásti databázi jsou vyloučeny.

POZNÁMKA 3

Digitální dokument může být strukturován do jednoho nebo více souborů.

POZNÁMKA 4

Digitální dokument se skládá z jedné nebo více jednotek.

digitální materiály/digital materials (Jones)

široký pojem, označující digitální objekty vytvořené konverzí analogových materiálů do digitální podoby (digitalizací), "born digital" (tj. digitální dokumenty vzniklé jako takové), pro které nikdy neexistoval analogový ekvivalent a ani nebylo v úmyslu vyrobit z nich analogový ekvivalent, a digitální záznamy.

ochrana digitálních dat/digital preservation (ODLIS)

proces uchovávací v podmínkách vhodných pro použití materiály vyrobené v digitálních formátech vč. ochrany datového toku and kontinuální schopnosti přehrát resp. zobrazit obsah jím reprezentovaný. Tento úkol je založen na té skutečnosti, že některá média pro uložení digitálních dat se rychle ničí a že digitální objekt je nevyhnutelně svázán s prostředím, ve kterém je zpřístupňován (software a hardware), které se vyvíjí v nepřetržitém cyklu inovací a zastarávání. Týká se to též digitalizace materiálů původně vyrobených v nedigitálním formátě (tisk, film, atd.) za účelem vyhnutí se ztrát způsobených zhoršováním stavu fyzického média.

digitalizace/digitisation (IMLS)

proces konverze, tvorby a údržby knih, uměleckých děl, historických dokumentů, fotografií, časopisů atp. v elektronické reprezentaci tak, aby mohly být viděny/přijímány prostřednictvím počítače nebo jiných zařízení.

dokument/document (ISO 2789)

zaznamenaná informace nebo fyzický předmět, které mohou být považovány za jednotku v procesu dokumentace.

POZNÁMKA

Dokumenty se mohou lišit svou fyzickou formou a vlastnostmi.

download (ISO 2789)

úspěšný požadavek na popisný záznam nebo obsahovou jednotku, např. za účelem zobrazení, tisku, uložení nebo elektronického odeslání.

POZNÁMKA

Pro webové servery logy úspěšných požadavků jsou ty se specifickými vrácenými kódy dle definic NCSA (National Center for Supercomputing Applications).

kresba/drawing (ISO 5127)

obraz vytvořený pevnou minerální substancí nebo ostrým nástrojem; může jít i technický náčrt resp. plán.

rytina/engraving (ISO 5127)

tisk realizovaný z jakékoli desky, kde byl vyryt ručními nástroji nebo strojem resp. vyleptaný kyselinou tak, že tištěné oblasti jsou níže než netištěné.

film (ISO 5127)

řada obrázků zaznamenaných na proužek průsvitného materiálu nebo na elektronické médium, které při projekci nebo rychlým pohybem za sebou na obrazovce/plátně vytvářejí iluzi přirozeného a kontinuálního pohybu.

přepočtený stav // full-time equivalent/FTE (adaptováno z ISO 11620)

rozměr rovný jedné osobě personálu instituce pracující plnou pracovní dobu po dobu jednoho roku.

PŘÍKLAD

Jestliže ze tří osob v instituci jedna pracuje na čtvrt úvazku, jedna na olovinu úvazku a jedna na celý úvazek, pak jde celkem o $0,25 + 0,5 + 1,0 = 1,75$ přepočteného stavu (FTE).

inkunábule/incunabulum (ISO 5127)

svazek vytištěný v Evropě z pohyblivé sazby před 1.lednem 1501.

výtisk/issue (ODLIS)

exemplář novin nebo periodika, vydaný v jednorázově k určitému datu a mající stejné číslo výtisku.

časopis/journal (adaptováno z ISO 2789)

seriál mající tentýž název a vydávaný v pravidelných nebo nepravidelných intervalech během nedefinovaného období, přičemž jednotlivé výtisky v řadě jsou postupně číslovány nebo je každý výtisk datován.

POZNÁMKA

Řada zpráv, pojednání jednotlivých institucí, řada konferenčních příspěvků a výročních zpráv, přičemž noviny a monografické řady jsou vyloučeny.

list/leaf (ISO 5127)

list papíru nebo podobného tenkého materiálu, na kterém byla nebo bude zaznamenána informace.

knihovna/library (ISO 2789)

organizace nebo součást organizace, jejímž hlavním cílem je vytvářet a uchovávat sbírky, jakožto i usnadňovat používání v nich obsažených informací tak, jak je to vyžadováno informačními, badatelskými, vzdělávacími, kulturními nebo rekreačními potřebami jejich uživatelů.

POZNÁMKA

Toto jsou základní požadavky na knihovnu a nevylučují žádné další zdroje nebo služby přidané k jejímu hlavnímu poslání.

rukopis/manuscript (ISO 2789)

originální dokument, který byl napsán rukou nebo na psacím stroji.

POZNÁMKA

Svazky nebo jiné jednotky (zlomky, svitky, autografy atd.) mohou být počítány jako individuální jednotky.

mapa/map (ISO 5127)

konvenční reprezentace v redukovaném měřítku a obvykle v jedné rovině jevů, které mohou být lokalizovány ve prostoru a čase.

metadata (ODLIS)

doslovně "data o datech." Strukturovaná informace popisující informační zdroje/objekty za různým účelem....Tento pojem je obecně používán knihovnickou komunitou pro netradiční schémata, jako jsou Dublin Core Metadata Element Set, VRA Core Categories nebo Encoded Archival Description (EAD). Metadata byly kategorizována zejména jako popisná, strukturální a administrativní. Popisná metadata usnadňují indexaci, vyhledávání, identifikaci a výběr. *Strukturální metadata popisují vnitřní strukturu komplexních informačních zdrojů/dokumentů. Administrativní metadata pomáhají při řízení a administraci zdrojů a mohou zahrnovat přístupová práva, ochranu dat a technické informace, popisující fyzikální vlastnosti zdroje.*

mikromedium/microform (ISO 2789)

fotografický dokument vyžadující při použití zvětšení.

POZNÁMKA 1 Obsahuje mikrofiše a mikrofilmy.

POZNÁMKA 2 Diapozitivy a obdobné dokumenty k projekci jsou považovány za audiovizuální dokumenty.

monografie/monograph (ISO 5127)

tištěná nebo netištěná publikace, jednosvazková nebo vícesvazková (již ukončená nebo plánující více svazků), každopádně mající konečný počet svazků

památky/monument (adaptováno z OECD a UNESCO)

historické památky jsou nemovitosti, které mají zvláštní historický, národní, regionální, místní, náboženský nebo symbolický význam. Patří mezi ně architektonická díla, skupiny budov, díla monumentálního sochařství a malířství, strukturální elementy architektonického charakteru, nápisy, jeskynní obydlí a jejich kombinace. Definice nepokrývá sbírky archivů, knihoven a muzeí.

muzeum/museum (1) (ISO 5127)

organizovaná sbírka artefaktů nebo přírodnin kulturního nebo vědeckého zájmu, které jsou trvale uloženy za účelem jejich možné expozice.

muzeum/museum (2) (ISO 5127)

organizace nebo část organizace, které jsou odpovědné za shromažďování, ochranu a prezentaci sbírkových předmětů formou expozic.

noviny/newspaper (ISO 2789)

seriál, který obsahuje zprávy o současných událostech zvláštního nebo obecného významu a jehož jednotlivé části vycházejí chronologicky nebo v číselné řadě a obvykle jsou vydávány nejméně jednou týdně.

předmět (objekt)/object (adaptováno ze směrnic CIDOC)
položka, která je součástí sbírky instituce. Pro sbírky přírodnin je v tomto dokumentu užíván pojem "Vzorek/Specimen"; v tomto dokumentu mohou být tyto dva pojmy považovány za vzájemně zaměnitelné

otevřený přístup/open access (ISO 5127)
neomezený přístup k informacím, dokumentům nebo informačním službám.

optické rozpoznávání znaků/optical character recognition/OCR
(ODLIS)

proces, kterým se strojem napsané nebo vytištěné znaky elektronicky zachycují a analyzují a jestliže jsou považovány za rozpoznatelné na základě svého vzhledu, jsou konvertovány do digitálního znakového kódu, zpracovatelného na počítači. OCR eliminuje časově náročný proces přepisování informací vyrobených tiskem, ale jeho výsledky mohou být nepředvídatelné, jestliže je naskenovaná kopie nedokonalá, obsahuje diakritické znaky nebo nerozpoznatelná písmena.

strana/page (ISO 5127)
jedna strana listu

brožurka (prospekt, leták)/pamphlet (ISO 5127)
monografie, která má méně než 48 stran.

patent (ISO 2789)
vládní dokument garantující vynálezci exkluzivní právo užívat nebo licencovat vynález spolu se vztaženou dokumentací.

fyzická jednotka/physical unit (ISO 2789)

fyzikálně koherentní dokumentová jednotka včetně jakýchkoli ochranných zařízení, volně pohyblivá vzhledem ke dalším dokumentovým jednotkám.

POZNÁMKA 1 Koherence může být dosaženo např. vazbou nebo vložením do obalu.
POZNÁMKA 2 Pro tištěné svazky je užíván pojem "svazek" pro fyzickou jednotku (viz též svazek).

fotografie/photograph (ISO 5127)

obraz získaný procesem, který fixuje přímý a trvanlivý obraz na citlivou vrstvu formou elektromagnetické radiace.

obraz/picture (ISO 5127)

původně dvourozměrná prezentace jednoho nebo více objektů či tvarů.

pohlednice/postcard (ISO 5127)

lístek, určený k dopravě poštou, obsahující často obrázek na jedné ze svých

stran.

plakát/poster (ODLIS)

velkoformátový jednoduchý list na silnějším papíře nebo kartonu, obvykle potištěný jen na jedné straně, s ilustrací nebo bez ní, vyrobený za účelem propagace výrobku, služby nebo nadcházející události (setkání, koncert, divadelní představení atd.) a navržený pro vyvěšení na plakátovací tabuli, kiosku, zdi nebo jiném vhodném povrchu.

ochrana/preservation (ISO 5127)

veškerá opatření vč. finančních a strategických rozhodnutí za účelem zachování integrity a prodloužení životnosti dokumentů a sbírek.

tisk/print (ISO 5127)

kopie obrazu přenesená na citlivý materiál.

vzácná kniha/rare book (ISO 2789)

knihy vytištěná před r. 1800.

záznam/record (ISO 5127)

dokument vytvořený nebo přijatý a uchovaný v agentuře, organizaci nebo soukromém životě k zajištění právních úkonů nebo obchodních transakcí.

požadavek/request (adaptováno z COUNTER)

uživatelské požadavky zahrnují prohlížení, stahování, zasílání nebo tisk položek tam, kde může být tato aktivita zaznamenávána nebo řízena.

omezený přístup/restricted access (adaptováno z ODLIS)

politika omezování přístupu k online zdroji nebo službě pouze na členy určité komunity, jako jsou studenti, zaměstnanci fakult a univerzit nebo fyzicky docházející uživatelé veřejné knihovny.

retrospektivní digitalizace/retrodigitisation

přeměna informací z originálních fyzických analogových nosičů (např. tištěných médií, filmů, pásků) do digitální podoby. Retrospektivní digitalizace je používána v knihovnách a archivech za účelem ochrany dokumentů, jímž hrozí rozpad nebo jež je záhodno zpřístupnit širší veřejnosti.

partitura/score (ISO 5127)

dokument obsahující notový záznam hudebního díla s notovými party uspořádanými na jedné straně tak, aby noty znějící simultánně byly vertikálně seřazeny.

sada (soubor)/set (ISO 5127)

skupina objektů nebo konceptů považovaná za jeden celek.

hudebnina/sheet music (ISO 5127)

tištěná hudba vydaná bez desek bez ohledu na to, zda je vytištěna na jednotlivých listech (stranách) nebo ne.

titul/title (ISO 2789)

slova na počátku dokumentu, která jej identifikují a odlišují od jiných.

POZNÁMKA

Pro statistické potřeby, "titul" popisuje dokument, který vytváří zvláštní položku s odlišným názvem, ať už je vydán jako jediná nebo vícero fyzických jednotek, bez ohledu na počet exemplářů tohoto dokumentu v držení knihovny.

videozáznam/videorecording (ODLIS)

elektronické médium, ve kterém jsou obrazy, obvykle v pohybu a za zvukového doprovodu, zaznamenány za účelem přehrání v televizním přijímači nebo na monitoru. Tato kategorie zahrnuje videopásky a videodisky.

svazek/volume (ISO 2789)

fyzická jednotka tištěného dokumentu o určitém počtu listů s deskami tak, aby vytvořila jeden celek nebo část sady/souboru.

Zdroje

Borbinha, J. L. and Cardoso, F. (2000), NEDLIB glossary, available at: <http://nedlib.kb.nl/glossary.pdf>

CIDOC, International Committee for Documentation of the International Council of Museums (ICOM), International Guidelines for Museum Object Information: The CIDOC Information Categories, available at: <http://www.willpowerinfo.myby.co.uk/cidoc/guide/guide>.

COUNTER. Code of practice for journals and databases, Release 3, Appendix A: Glossary of terms, 2008, available at: http://www.projectcounter.org/code_practice.html

IMLS. Institute of Museum and Library Services, Status of technology and digitization in the nation's museums and libraries, 2006, available at: <http://www.imls.gov/resources/TechDig05/Technology%2BDigitization.pdf>

ISO 2789 (2006) Information and documentation – International library statistics

ISO 5127 (2001) Information and documentation – Vocabulary

ISO/FDIS 11620 (2008) Information and documentation – Library performance indicators

Jones, M. and Beagrie, N. (2003), Preservation management of digital materials: a handbook, London: British Library, available at:

<http://www.dpconline.org/graphics/intro/>

OECD. Glossary of statistical terms, available at:

<http://stats.oecd.org/glossary/index.htm>

Pierce-Moses, R. (2005), A Glossary of Archival and Records Terminology, The Society of American Archivists, available at:

<http://www.archivists.org/glossary/substring.asp?SearchString=archive>

Reitz, J. M., ODLIS - Online Dictionary for Library and Information Science, available at: <http://lu.com/odlis/>

UNESCO. Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage, Paris, 16 November 1972, available at:

<http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>